

Werkwijze Waterverdeling Waterschap Zuiderzeeland

De waterverdeling bij dreigend en feitelijk watertekort bij Waterschap Zuiderzeeland

Colofon

Titel: Werkwijze Waterverdeling Waterschap Zuiderzeeland

Datum van vaststelling: 17 juni 2025

Datum van herziening: 14 april 2026

Publicatie: nee

Vervangt: Waterverdeling Waterschap Zuiderzeeland 17 juni 2025

Vastgesteld: door het college van dijkgraaf en heemraden

Link met andere beleidsdocumenten:

Uitwerking van de bestuursovereenkomst Waterverdeling regio IJsselmeergebied (2022)

Uitwerking van de Omgevingsverordening van de Provincie Flevoland (2024)

Aanvulling op het calamiteitenbestrijdingsplan van Waterschap Zuiderzeeland

Contactgegevens:

Waterschap Zuiderzeeland

Lindelaan 20, Lelystad

0320 274911

waterschap@zuiderzeeland.nl

Inhoud

1.	Achtergrond waterverdeling	4
1.1	Context	4
1.2	Doel en afbakening	4
1.3	RDO Noord	5
1.4	De toepassing van de verdringingsreeks	6
1.5	Waterschap Zuiderzeeland	7
1.6	Opschalingsniveaus en bijbehorende criteria	8
2.	Stappenplan droogte	10
	Maatregel 1: Onttrekkingsverbod voor het onttrekken van oppervlaktewater voor inundatie van percelen	10
	Maatregel 2: Onttrekkingsverbod voor het onttrekken van oppervlaktewater voor de watervoorziening van gras en mais	10
	Maatregel 3: Verbod voor het onttrekken van oppervlaktewater voor alle watervragers uit categorie 4 van de verdringingsreeks met uitzondering van peilhandhaving	10
	Maatregel 4: Stoppen met peilhandhaving met uitzondering van peilhandhaving ten behoeve van de belangen in categorie 1 van de verdringingsreeks	10
	Maatregel 5: Verbod voor het onttrekken van oppervlaktewater voor alle watervragers uit categorie 3 van de verdringingsreeks	11
3.	Landbouw Advies Commissie	12
3.1	Landbouw Advies Commissie	12
3.2	Draaiboek Landbouw Advies Commissie	13
3.2.1	Reguliere overleggen (koude fase)	13
3.2.2	Overleggen bij opschaling (warme fase)	13
4.	Communicatie	15
4.1	Communicatieboodschap	15
	Algemene boodschap	15
	Het is belangrijk zuinig te zijn met water	15
	Helpt u ook mee om zuinig te zijn met water?	15
4.2	Communicatielijnen per doelgroep	16
4.2.1	Collega's die betrokken zijn bij de uitvoering van het bestrijden van droogte	16
4.2.2	Agrariërs	16
4.2.3	Terreinbeherende organisaties	16
4.2.4	Vertegenwoordigers in de Landbouw Advies Commissie	16
4.2.5	Provincie	17
4.2.6	Gemeenten	17
4.2.7	Inwoners Flevoland (generiek)	17

1. Achtergrond waterverdeling

1.1 Context

Door de continue verandering van onze omgeving ontstaan er steeds weer nieuwe uitdagingen. Uitdagingen die ons onder andere aansporen tot innovatie en tot flexibiliteit. De verandering van het klimaat, de verandering van grondgebruik en de toenemende druk op (landbouw)grond vraagt om een integrale benadering van waardebeoordeling van onze natuurlijke hulpbronnen. De toename van de watervraag in combinatie met de verwachte klimaatsveranderingen leidt tot een grotere kans op een watertekort in Nederland. Om de impact van eventueel watertekort zoveel mogelijk te beperken is in 2003 een verdringingsreeks opgesteld en is deze wettelijk vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving artikel 3.14. De verdringingsreeks geeft duidelijkheid over de rangorde van belangen en is opgedeeld in 4 categorieën.

Categorie 1 - waarborgen veiligheid tegen overstroming - voorkomen onomkeerbare schade	Categorie 2 nutsvoorzieningen	Categorie 3 Kleinschalig hoogwaardig gebruik	Categorie 4 Overige behoeften
<ol style="list-style-type: none"> 1. De stabiliteit van waterkeringen 2. Het voorkomen van klink en zettingen 3. Natuur (voorkomen onomkeerbare schade, anders cat. 4) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Drinkwatervoorziening (voor waarborgen leveringszekerheid, anders cat. 4) 2. Energievoorziening (alleen bij gevaar voor leveringszekerheid, anders cat. 4) 	<ul style="list-style-type: none"> - tijdelijke beregening van kapitaalintensieve gewassen - verwerken van industrieel proceswater 	<ul style="list-style-type: none"> - scheepvaart - landbouw - natuur (geen onomkeerbare schade) - industrie - waterrecreatie - binnenvisserij - drinkwatervoorziening (anders dan cat 2) - energievoorziening (anders dan cat 2) - overige belangen

Figuur 1: De 4 categorieën van de verdringingsreeks zoals beschreven in art. 3.14 van het Besluit kwaliteit leefomgeving

Deze landelijke verdringingsreeks geeft een handelingskader voor de waterbeheerders. Artikel 3.14 van het Besluit kwaliteit leefomgeving biedt ruimte voor een regionale uitwerking van categorie 3 en 4.

De droogte van 2018 heeft de verdringingsreeks weer scherp op het netvlies van de waterbeheerders gebracht en is aanleiding geweest om de toenmalig geldende afspraken onder de loep te nemen.

Bij dit proces zijn nieuwe afspraken gemaakt met alle partners van het Regionaal Droogte Overleg Noord (vanaf nu RDO Noord). Deze afspraken, een regionale uitwerking van de verdringingsreeks, zijn in februari 2022 vastgesteld in een Bestuursovereenkomst Waterverdeling Regio IJsselmeergebied (hierna: bestuursovereenkomst) en zijn vervolgens in 2024 vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening van de provincie Flevoland

1.2 Doel en afbakening

Dit document fungeert primair als handleiding over *hoe* te handelen in het geval van dreigende of feitelijke droogte in Nederland en/of binnen het IJsselmeergebied (RDO Noord). Het gaat dus uitsluitend over de beschikbaarheid van oppervlaktewater. De relatie van Zuiderzeeland met RDO Noord wordt beschreven en de gemaakte afspraken worden beschreven omdat deze van belang zijn voor de uitwerking binnen het beheergebied van waterschap Zuiderzeeland. Dat maakt dit document een naslagwerk en een aanvulling op het calamiteitenbestrijdingsplan en is daarmee een waardevolle toevoeging voor het handelen ten tijde van droogte en watertekort. Het kan ook houvast geven in de RDO Noord overleggen, hetzij ten tijde van droogte en watertekort hetzij gedurende de processen om de gemaakte afspraken te evalueren dan wel aan te passen.

1.3 RDO Noord

De bestuursovereenkomst 'Waterverdeling regio IJsselmeergebied' is ondertekend door 16 partijen, bestaande uit de waterschappen en provincies uit het RDO Noord gebied (zie figuur 2, hieronder). Deze partijen zijn aan elkaar verbonden door het IJsselmeerwater. De trigger voor RDO Noord om waterverbruik af te schalen is dan ook gelinkt aan het IJsselmeerpeil en aan het zoutgehalte van het IJsselmeer. Om ervoor te zorgen dat de veiligheid en basislevensbehoefte van de inwoners van

Figuur 2: Gebiedsindeling RDO's. Bron: Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling (LCW)

het IJsselmeergebied zo lang mogelijk worden geborgd, is een ondergrens van 0,40 m onder NAP vastgesteld. Daarnaast is de watervraag van het gebied van RDO Noord partners in beeld gebracht. De watervraag in combinatie met de meteorologische gegevens geven een voorspelling over hoe het waterpeil en zoutgehalte zich gaan ontwikkelen. Daarop kan geanticipeerd worden door bijvoorbeeld bepaalde categorieën waterverbruikers water te ontzeggen om zo de watervraag te beperken.

De watervraag is niet constant gedurende het droogtseizoen. Daarom zijn er in het bestuursakkoord vier verschillende watervraagtabellen opgenomen. Een voor het voorjaar, een voor de zomer, een voor de nazomer en een waarbij geen rekening wordt gehouden met seizoensinvloeden. Hierdoor kan er gedifferentieerd worden naar een watervraagtabel waarvan de watervraag beter aansluit bij het moment van watertekort. In dit document gebruiken we de tabel 'jaar' als voorbeeld, de weergave van de watervraag zonder rekening te houden met seizoensinvloeden. Deze watervraagtabellen worden periodiek geüpdatet; er wordt bij het toepassen van de regionale verdringsreeks telkens de meest recente tabel gebruikt. Figuur 3 laat een voorbeeld zien. In hoofdstuk 2 gaan we verder in op de invloeden van het stadium van het groeiseizoen en hoe we daarmee omgaan.

Watervraagtabel 2021 met correctie obv werkafspraken - jaar		Fryslân	HHNK	H&A	RWS MN	NZV	V&V	VS	AGV	WDDO	ZZL	Totaal
1.1a	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (buffer rijkswateren)				135,1							135,1
1.1b	Peilhandhaving van het hoofdsysteem, voor zover dat nodig is voor het garanderen van de veiligheid en het voorkomen van onomkeerbare schade (boezems regionale wateren)	10,5	2,1	1,0		2,7	-	0,1	0,2	0,3	-	17,0
1.2	Peilhandhaving van alle veengebieden, zowel landelijk als stedelijk gebied, ter voorkoming van klink en zetting van de bodem en schade aan bebouwing en infrastructuur als gevolg van aantasting van de fundering	4,3	6,1	6,7	-	0,6	1,1	2,0	0,9	5,3	0,1	27,1
1.3	Peilhandhaving van alle kwetsbare natte natuur*	0,3	0,0	0,3	-	0,0	0,1	-	6,5	0,0	0,0	7,3
2.1	Onttrekking en eventuele doorspoeling ten behoeve van de drinkwatervoorziening	-	-	1,0	44,0	-	-	-	3,5	-	-	48,5
2.2	Doorspoeling voor koeling van elektriciteitscentrales	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-	0,6
3.1	Gebruik van proceswater	-	0,3	1,7	-	-	-	0,1	-	-	-	2,1
3.2	Reservering Tijdelijke beregening kapitaalintensieve teelten**	2,1	5,0	1,6	-	1,5	0,0	0,2	0,0	0,3	3,4	-
4.1	Peilhandhaving	11,0	12,2	14,2	-	4,7	1,0	1,1	1,8	9,1	2,8	58,1
4.2	Doorspoelen en onttrekken voor beregening akkerbouw	7,0	16,8	5,3	-	5,1	0,0	0,6	0,0	0,9	11,3	46,9
4.3	Onttrekken voor beregening gras/mais	4,2	1,8	0,8	-	0,3	0,0	0,1	0,0	0,9	2,0	10,0
4.4	Doorspoelen	-	-	-	40,0	-	-	-	-	-	-	40,0
4.5	Overige onttrekkingen	5,8	-	-	10,0	-	-	-	-	-	-	15,8
Totaal		43,1	40,0	31,0	229,1	13,5	2,3	4,0	12,9	16,5	16,3	408,6

Figuur 2: Voorbeeld watervraagtabel uit bestuursovereenkomst. De prioritering per subcategorie is leidend, de hoeveelheden per subcategorie zijn indicatief. Categorie 3.2 betreft een reservering (30%) van categorie 4.2 en heeft dus geen eigen watervraag.

De hoeveelheid water die nog mag worden ingelaten per categorie is een indicatie. Het proces van afschalen van de watervraag is leidend.

1.4 De toepassing van de verdringingsreeks

De regionale verdringingsreeks regio IJsselmeergebied is alleen van toepassing als er sprake is van een (dreigend) tekort in het IJsselmeergebied. Dit komt aan de orde wanneer het peil in het IJsselmeer binnen twee weken dreigt uit te zakken naar NAP -0,30 m of wanneer de chlorideconcentratie in het IJsselmeer de grenswaarde van 150 mg/l bereikt. Op dat moment kunnen kortingen op inname van IJsselmeerwater worden opgelegd aan gebruikers. Het kan ook voorkomen dat een waterschap, ondanks voldoende beschikbaarheid van water in het IJsselmeergebied, lokaal al kort door bijvoorbeeld een beregeningsverbod in te stellen. Dit wordt dan veroorzaakt door lokale beperkingen in de infrastructuur voor de aanvoer en doorvoer van water. In dat geval is er sprake van een lokaal tekort. Het RDO-Noord komt hiervoor niet bij elkaar. Het is wel wenselijk om het RDO-Noord te informeren.

Naast het ambtelijk overleg RDO Noord (AO RDO Noord) bestaat er een bestuurlijk overleg RDO Noord (BO RDO Noord). Wanneer er sprake is van een dreigende droogte / watertekort (niveau 1b, zie paragraaf 1.6) wordt BO RDO Noord geïnformeerd door de voorzitter van het AO RDO Noord over de feitelijke situatie, de in het geding zijnde belangen, de te nemen preventieve maatregelen in het kader van het regulier beheer, afweging van belangen en vooruitzichten. Dit op basis van gedeelde informatie uit het ambtelijk overleg RDO Noord.

Bij watertekortsituaties in het IJsselmeergebied wordt gekort van categorie 4 naar categorie 1. Op basis van de beschikbare kennis en deskundigheid wordt bij deze waterverdeling de economische en maatschappelijke schade geminimaliseerd. Door het toepassen van de verdringingsreeks wordt ernaar gestreefd de maatschappelijke en economische schade op zodanige wijze te verdelen over de verschillende regio's dat niet alle "pijn" bij één regio terecht komt.

De verwachting is dat, in een droogtesituatie in de praktijk, sommige regio's er beter aan toe zullen zijn dan andere, bijvoorbeeld vanwege een nattere voorgeschiedenis. Hierdoor kan het voorkomen dat een regio al eerder een onttrekkingsverbod uit oppervlaktewater instelt.

Op hoofdlijn onderscheiden we de volgende stappen bij de toepassing van de verdringingsreeks.

Stap 1. Het AO RDO-Noord (peilbeheerder RWS Midden Nederland, provincies en waterschappen) signaleert dat op basis van de afgesproken criteria en voorspellingen maatregelen in het kader van de verdringingsreeks genomen moeten worden.

Stap 2. Op basis daarvan wordt in het AO RDO-Noord een inschatting gemaakt van de hoeveelheid water die gekort moet worden in de regio IJsselmeergebied. Dan wordt het gesprek gevoerd of categorie 4 van de verdringingsreeks geheel of gedeeltelijk wordt gekort.

Stap 3. Binnen de regio IJsselmeergebied is maatwerk mogelijk. De waterbeheerder kan de toegekende hoeveelheid water afwijkend van de verdringingsreeks verdelen (bijvoorbeeld: gehele subcategorieën 4.4 en 4.3 zijn gekort, desondanks toch een functie in

4.4 bedienen vanwege onvoorziene grotere schade die daarmee voorkomen kan worden. De toegekende hoeveelheid te korten water blijft gelijk). Dit is dan op basis van de eigen verantwoordelijkheid van de individuele waterbeheerder, in samenspraak met de betreffende provincie, en zal beargumenteerd moeten worden ten behoeve van de uitlegbaarheid in verschillende beheergebieden.

Eventueel stap 4. Komt het AO RDO-Noord niet gezamenlijk uit de inwerking treding van de verdringingsreeks vanwege een tekort in het IJsselmeergebied, dan vindt opschaling plaats naar het BO RDO-Noord. Wordt hier ook geen overeenstemming bereikt, dan besluit de peilbeheerder van het IJsselmeergebied (RWS) over het ingaan van de regionale verdringingsreeks en de mate van korten. RWS is verantwoordelijk voor de waterverdeling vanuit het IJsselmeergebied (hoofdwatersysteem) en gaat niet over de maatregelen die regionaal worden getroffen.

De benodigde hoeveelheid die per (sub)categorie gekort moet worden, wordt door het RDO-Noord bepaald op basis van de prognoses en met als vertrekpunt de watervraagtabel. De hoeveelheid water die daadwerkelijk gekort wordt, zal situationeel bepaald worden. Indien niet de gehele (sub)categorie gekort moet worden, dan wordt dit naar rato van behoefte verdeeld.

In het 'achtergrond document Waterverdeling regio IJsselmeergebied', behorende bij de bestuursovereenkomst staat in paragraaf 5.4: 'Het waterschap Zuiderzeeland is ook in droge periodes, een netto waterleverancier voor de Rijkswateren. Alleen gedurende enkele van de droogste dagen is er een netto waterbehoefte. Bij de afweging over waterverdeling wordt naast de watervraag ook het wateraanbod betrokken.'

1.5 Waterschap Zuiderzeeland

Waterschap Zuiderzeeland heeft de taak om, binnen de categorie 3 en 4 van de verdringingsreeks, het water te verdelen binnen het vigerende provinciale beleid. Om het water goed te kunnen verdelen brengen we 3 onderdelen samen: de randvoorwaarden, de beschikbare hoeveelheid water en de gevraagde hoeveelheid water.

De totale watervraag van Zuiderzeeland tijdens een extreem warmte en droogte van enige duur, bedraagt 16,3 m³/s. Veruit het meeste hiervan nodig voor de landbouw; voor doorspoelen en beregenen van gewassen (13,3m³/s).

In geval van langdurige droogte en extreme warmte kunnen maatregelen worden genomen om de watervraag te beperken. Door deze beperking kunnen de watervragers uit categorie 1 en 2 zo lang als mogelijk van water worden voorzien. De belangen van de watergebruikers binnen categorie 1 en 2 zijn van nationaal belang en vallen dus buiten de invloedssfeer van waterschappen. Binnen het beheergebied van waterschap Zuiderzeeland is deze watervraag minimaal; 0,1 m³/s voor categorie 1.2.

Het waterschap heeft de taak om het beschikbare water dat nog gebruikt kan worden binnen de categorie 3 en 4 te verdelen zoals aangegeven in de provinciale omgevingsverordening. De waterverdeling van categorie 3.2 is voor bijzondere situaties. De kaders stellen dat het om incidenteel en kleinschalig gebruik van water moet gaan om de maatschappelijke en economische impact tot een minimum te beperken en dat het om 'kapitaal intensieve teelten' gaat. De selectie van gewassen die in deze fase van de verdringingsreeks nog oppervlaktewater mogen gebruiken wordt samengesteld op basis van het advies van de Landbouw Advies Commissie (zie verder in hoofdstuk 3).

1.6 Opschalingsniveaus en bijbehorende criteria

Hieronder eerst een totaaloverzicht van de opschalingsniveaus:

Afspraken	niveau 0 normaal beheer	niveau 1A dreigend watertekort	niveau 1B dreigend watertekort	niveau 2 feitelijk watertekort	niveau 3 nationaal watertekort
(io) Waterakkoord (omliggende gebieden)					
Protocol operationaliseren Flexibel peilbeheer IJsselmeergebied (OFP)					
Redeneerlijn watertekort					
waterverdelingsakkoord regio IJsselmeergebied (regionale verdringingsreeks)					
Overlegstructuur					
WBO-Noord					
AO RDO-Noord					
BO RDO-Noord					
LCW					
MTW					
Hulpmiddelen					
Informatiescherm					
Watervraagprognose tool (io)					
Watervraagtabel					
Situatierapportage (voor beeldvorming)					
Communicatie					
Eigen gebied					
Overkoepelend - RDO-Noord/RWS					
Overkoepelend - LCW					

Figuur 3: totaaloverzicht opschalingsniveaus

Niveau 0	Niveau 1A	Niveau 1B	Niveau 2	Niveau 3
Normale situatie	Dreigend watertekort	Dreigend watertekort	Feitelijk watertekort	Nationaal watertekort

De verdringingsreeks regio IJsselmeergebied treedt in principe in werking bij opschalingsniveau 1B. Niveau 1A is een verbijzondering op het landelijke opschalingsniveau 1 omdat het IJsselmeergebied een traag reagerend systeem is. De maatregelen binnen niveau 1A hebben geen of marginale schade tot gevolg.

Moment van opschalen naar 1A	Wanneer er een oplopend neerslagtekort optreedt en een dreigend watertekort te verwachten is. In de 14-daagse voorspelling zakt het peil binnen de bandbreedte van het peilbesluit (NAP -0,10 m tot NAP -0,30 m). Het RDO-Noord kan op verzoek van één of meerdere deelnemende partners bijeen geroepen worden.
Moment van opschalen naar 1B	Wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer zakt onder NAP -0,30 m of wanneer de chlorideconcentratie in het IJsselmeer de grenswaarde van 150 mg/l bereikt. De verantwoordelijk waterbeheerder bepaalt (en idealiter het RDO gezamenlijk) het moment van opschalen.
Moment van opschalen naar 2	In elk geval voor het IJsselmeergebied, andere regio's kunnen minder droogte ervaren, waardoor gehele landelijke opschaling niet nodig is. Andersom als landelijk wordt opgeschaald, gaat het IJsselmeergebied daarin mee. Voor een tekort in het IJsselmeergebied geldt: Wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer verder zakt onder NAP -0,30 m. Het wordt moeilijk categorie 1 en 2 te blijven voorzien van water. RWS MN bepaalt het moment van opschalen. Vanwege de omvang van het gebied zal op dat moment DG RWS eveneens landelijk opschalen naar niveau 2.
Moment van opschalen naar 3	Regionaal wordt opgeschaald wanneer de 14-daagse voorspelling laat zien dat het peil in het IJsselmeer verder zakt richting NAP -0,40m. Het wordt moeilijk categorie 1 en 2 te blijven voorzien van water. Als de watervoorziening voor categorie 1 en 2 in gevaar komt schaalde de Minister van I&W ook landelijk op naar niveau 3.

Figuur 4: Opschalingscriteria RDO Noord

Tijdens een (dreigend) watertekort wordt gewerkt conform de bestaande organisatie voor waterbeheer en crisismanagement watertekort en droogte, zoals beschreven in het Landelijke Draaiboek Waterverdeling en Droogte dat regelmatig wordt geactualiseerd en te vinden is op www.helpdeskwater.nl. Waterschap Zuiderzeeland heeft een eigen crisisorganisatie. In het bestrijdingsplan watertekort, behorende bij het crisisplan waterschap Zuiderzeeland, is opgenomen dat acties zoals de coördinatie van de controle op naleving van een onttrekkingsverbod, het waarschuwen van overtreders van het verbod en indien noodzakelijk het handhaven binnen de crisisorganisatie worden opgepakt.

2. Stappenplan droogte

Waterschap Zuiderzeeland krijgt op grond van de regionale verdringingsreeks water voor 6 van de 13 categorieën. Als er besloten wordt dat minder water mag worden aangevoerd uit het IJsselmeergebied is er onvoldoende water beschikbaar om te voorzien in de watervraag van alle watervragers. In dit geval treft Waterschap Zuiderzeeland maatregelen om het beschikbare water zo goed mogelijk te verdelen. De benodigde handelingsbeschrijvingen zijn opgenomen bij het bestrijdingsplan watertekort. De te nemen maatregelen sluiten aan bij de categorieën uit de watervraagtabel zoals weergegeven in Figuur 2. Kortingen binnen de categorieën 1 en 2 vallen onder de nationale crisisstructuur. Hieronder staan dus alleen de maatregelen beschreven die in de categorieën 3 en 4 vallen. Maatregel 1 is de eerst te nemen maatregel, maatregel 2 de tweede en zo verder.

Bij aanhoudende droogte en te ver dalende waterstanden op het IJsselmeer en Markermeer is een onttrekkingsverbod van oppervlaktewater onoverkomelijk. Niet alle gebruikers zullen tegelijkertijd een onttrekkingsverbod opgelegd krijgen. Invulling gevend aan het beleid, en dus het maximaal beperken van sociaal en economische schade, wordt er gekeken naar de kwetsbaarheid en het kapitaal van de gewassen en wordt er rekening gehouden met het moment in het groeiseizoen. Voor toelichting over deze werkwijze, zie hoofdstuk 3.

Maatregel 1: Onttrekkingsverbod voor het onttrekken van oppervlaktewater voor inundatie van percelen

Deze maatregel staat niet expliciet in de regionale verdringingsreeks. Het is een invulling van Waterschap Zuiderzeeland van categorie 4.5 overige onttrekkingen. Er mag geen water uit het oppervlaktewater worden gehaald om gewaspercelen te inunderen. Dit is feitelijk geen gewasvraag.

Maatregel 2: Onttrekkingsverbod voor het onttrekken van oppervlaktewater voor de watervoorziening van gras en mais

Er mag bij het ingaan van deze maatregel geen oppervlaktewater meer worden onttrokken voor de watervoorziening van gras of mais.

Maatregel 3: Verbod voor het onttrekken van oppervlaktewater voor alle watervragers uit categorie 4 van de verdringingsreeks met uitzondering van peilhandhaving

Er mag bij het ingaan van deze maatregel geen oppervlaktewater worden onttrokken voor watervragers uit categorie 4 van de verdringingsreeks met uitzondering van peilhandhaving. Wel mag nog water worden onttrokken voor de watervoorziening van gewassen in categorie 3.2 van de verdringingsreeks. De exacte invulling van de watervoorziening van gewassen in categorie 3.2 kan niet worden vastgesteld omdat hierbij rekening wordt gehouden met de gewassen op het land en het stadium van groeiseizoen. Om deze factoren goed mee te nemen in het bepalen van de uiteindelijke maatregel winnen we advies in van de Landbouw Advies Commissie (zie verder hoofdstuk 3)

Maatregel 4: Stoppen met peilhandhaving met uitzondering van peilhandhaving ten behoeve van de belangen in categorie 1 van de verdringingsreeks

Bij het ingaan van maatregel 4 zal er worden gekort op het handhaven van de peilen in het watersysteem, met uitzondering van de gebieden die vallen onder categorie 1 van de verdringingsreeks. In de bijlage is een kaart opgenomen met de natuurgebieden in categorie 1.3 van de verdringingsreeks.

Voor de onttrekking van oppervlaktewater voor doorspoelen en de watervoorziening van gewassen in categorie 3.2 zal Waterschap Zuiderzeeland, waar redelijkerwijs mogelijk, zorgen voor

voldoende water in de aangelegen watergangen. Indien dit redelijkerwijs níet mogelijk is, wordt inspanning van ingeland verwacht.

Maatregel 5: Verbod voor het onttrekken van oppervlaktewater voor alle watervragers uit categorie 3 van de verdringingsreeks

Bij het ingaan van maatregel 5 zal een algeheel onttrekkingsverbod voor oppervlaktewater gelden voor watervragers uit categorie 3 en 4 van de verdringingsreeks. Bij maatregel 5 mogen dus ook gewassen die aan categorie 3.2 werden toegekend niet meer van water worden voorzien uit oppervlaktewater.

3. Landbouw Advies Commissie

3.1 Landbouw Advies Commissie

Om ervoor te zorgen dat het afschalen van het verbruik van oppervlaktewater ook aansluit bij de praktijk én om zorg te dragen voor maatwerk, werkt Zuiderzeeland met een zogenoemde Landbouw Advies Commissie (LAC). Deze LAC is speciaal in het leven geroepen om zoveel als mogelijk de verschillende landbouwsectoren te betrekken bij de te nemen maatregelen en meer specifiek advies te geven in geval van afschaling over welke gewassen op dat moment binnen 3.2 vallen.

Als categorie 4.2 'doorspoelen en onttrekking van oppervlaktewater voor akkerbouwgewassen' moet worden afgeschaald (maatregel 3), dan moet ook worden bepaald welke gewassen hierop de uitzondering vormen. Immers, categorie 3.2 'Tijdelijke beregening Kapitaalintensieve Gewassen' van de verdringingsreeks biedt waterbeheerders de mogelijkheid om – onder een aantal voorwaarden – een specifieke selectie van gewassen/gebruikers langer van water te voorzien. Oftewel, een uitzonderingscategorie op de onttrekkingsverboden die onder categorie 4 gaan gelden bij aanzienlijke droogte. Om 4.2 af te schalen, moet dus duidelijk zijn welke gewassen onder 3.2 vallen. De (wettelijke) spelregels zijn dat het moet gaan om uitzonderingssituaties waarbij zoveel mogelijk sociaal-economische impact wordt voorkomen en dat het gaat om incidentele en kleinschalige watergiften. Het gaat dus om:

- gewassen waarbij een totale mislukking van de oogst dreigt door watertekorten
- situaties waarin relatief weinig water grote schade kan voorkomen

Dit is elk groeiseizoen (waarschijnlijk) anders omdat hier rekening gehouden moet worden met o.a. het groeistadium van de verschillende gewassen. Om dit besluit te kunnen nemen, acht Waterschap Zuiderzeeland het waardevol om hiervoor kennis en expertise in te zetten vanuit de agrarische sectoren. De verschillende sectoren die in het beheergebied van Zuiderzeeland actief zijn, zijn daarom verenigd in de zogenaamde Landbouw Advies Commissie (LAC). De commissie bestaat dus uit experts die de verschillende landbouwsectoren vertegenwoordigen. De vertegenwoordigde partijen zijn:

- Land- en Tuinbouworganisatie Noord (LTO Noord)
- Flevolands Agrarisch Jongeren Kontakt (FAJK)
- Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)
- Nederlandse Melkveehouders Vakbond Flevoland (NMV)
- Koninklijke Algemene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB)
- Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO)
- Glastuinbouw Nederland (Noordoostpolder)
- BoerenNatuur Flevoland (agendalid)

In de aanloop naar het in werking treden van maatregel 3 wordt de LAC om advies gevraagd over de invulling van categorie 3.2: kapitaalintensieve teelten. Voor de overige maatregelen die de landbouwsectoren wel raken maar er geen advies wordt gevraagd, wordt de boodschap ook via de LAC verspreid.

Bij de vraag naar advies van de LAC is de vermeden schade in euro's per hectare het vertrekpunt maar niet leidend. Zo kan er bijvoorbeeld droogte optreden op het moment dat gewas A al bijna geoogst kan worden terwijl B een kleine gift nodig heeft om te ontkiemen. Dan kan A dus afwijken van de theoretische watergift zodat B ook of toch nog een watergift kan krijgen. Dit is in lijn met de wettelijke spelregels van de verdringingsreeks om economische en sociale schade tot een minimum te beperken.

De Landbouw Advies Commissie baseert haar advies op een aantal overeengekomen informatiebronnen.

- De NSO-typering voor bepaling van het kapitaal per gewas per hectare
- Basis Registratie Percelen (BRP) voor de meest recente areaalinformatie per gewastype
- Overzichtstabel van de watervraag per gewas gedurende het groeiseizoen (in periodes van halve maanden)

Op basis van bovengenoemde bronnen en op basis van actuele gebiedskennis zal de commissie een advies uitbrengen over de invulling van categorie 3.2. Het waterschap zal dit advies meenemen in het uiteindelijke besluit.

3.2 Draaiboek Landbouw Advies Commissie

Dit hoofdstuk beschrijft 2 processen. De eerste paragraaf geeft het proces van de LAC weer in de zogenaamde 'koude fase'. De tweede paragraaf geeft het proces weer dat door de LAC wordt doorlopen om tot een advies te komen.

3.2.1 Reguliere overleggen (koude fase)

Elke 3^e donderdag van april is er een startoverleg tussen waterschap Zuiderzeeland en de LAC. Het waterschap initieert dat overleg. Daarin worden eventuele wijzigingen vanuit het RDO Noord gedeeld (startoverleg Droogte RDO Noord is 1^e donderdag april) en wordt besproken wie het komende droogteseizoen zitting nemen in de LAC. Bij dit overleg wordt tevens vastgesteld welke punten verder uitgewerkt zijn n.a.v. het laatste oktoberoverleg (evaluatie bijeenkomst van de LAC) en de impact daarvan.

Vanaf opschaling naar fase 1B neemt waterschap Zuiderzeeland de LAC actief mee in de ontwikkeling van de droogte; als er een update of verandering komt vanuit het RDO Noord, dan zal het waterschap de LAC hiervan per e-mail over inlichten.

De 2e donderdag van oktober komt de LAC samen om gezamenlijk met het waterschap een evaluatie te doen van het afgelopen droogteseizoen en te bespreken of en zo ja, wat er anders moet/kan en/of uitgezocht moet worden. Daarnaast is er ruimte om relevante trends te bespreken op het gebied van watervraag van gewassen en van het waterbeheer. Het waterschap initieert dat overleg.

Dit overleg wordt geïnitieerd vanuit afdeling Waterbeheer. De voorzitter is de teammanager Watergangen en Keringen. Bij verhindering wordt er vervangen op teammanager niveau binnen de organisatie. De voorzitter wordt ambtelijk ondersteund door de zogenaamde droogte hydroloog.

3.2.2 Overleggen bij opschaling (warme fase)

Bij het ingaan van maatregel 3 wordt een advies van de LAC ingewonnen. In de praktijk zal waterschap Zuiderzeeland bij het samenkomen van het RDO Noord op maandag informatie moeten aanleveren bij Rijkswaterstaat. De dag hierna, dinsdag, komt het RDO Noord samen op een advies te vormen en dat door te geven aan het LCW. Het LCW zal op woensdag terugkoppelen welke besluiten genomen worden. Deze zullen binnen 1 dag van kracht moeten zijn. De waterbeheerders hebben dus 1 dag, de donderdag, om dit te bewerkstelligen. Het besluit van het LCW wordt op woensdag gedeeld met de LAC; de dag erna, de donderdag, vindt een overleg plaats. Voor het geval een advies van de LAC gewenst is (afschalen watervraag uit categorie 4.2), is het overleg fysiek op het hoofdkantoor van Zuiderzeeland.

Het overleg om tot een besluit te komen zal als volgt verlopen:

1. Beeldvorming; waterschap Zuiderzeeland licht de situatie toe
  2. Besluit: naar welke watervraagtabel kijken we? Waar zijn we in het groeiseizoen?
  3. Duidelijkheid per sector. De LAC baseert haar advies op een aantal overeengekomen informatiebronnen:
    - De NSO typering voor bepaling van het kapitaal per gewas per hectare
    - Basis Registratie Percelen voor de meest recente areaalinformatie per gewas
    - Overzichtstabel van de watervraag per gewas gedurende het groeiseizoen (in periodes van halve maanden)
- Op basis van bovengenoemde bronnen en op basis van actuele gebiedskennis zal de commissie een advies uitbrengen over de invulling van categorie 3.2: selectie van gewassen voor categorie 3.2 per sector vertegenwoordigende partij in de LAC.
4. Delen van de lijsten onderling en motivatie van selectie.
  5. Uitzoeken of er nog ruimte is in de lijst van gewassen die nog wél water mogen onttrekken.
  6. Indien er ruimte gevonden is, welke genomineerde gewassen kunnen toegelaten worden tot de lijst (die de basis vormt van het advies van de LAC aan het waterschap) die nog wel mogen onttrekken?
  7. Deze toelating toetsen met behulp van NSO-typering.

8. De LAC formuleert een advies voor een periode van minimaal 14 dagen, inclusief onderbouwing
9. Waterschap Zuiderzeeland neemt het advies van de LAC mee naar het college van Dijkgraaf en Heemraden. Dit college zal mede op basis van dit advies een besluit nemen over de invulling van de maatregel
10. Resultaat: een besluit van waterschap Zuiderzeeland over het in werking treden van maatregel 3 inclusief de invulling van categorie 3.2.

De voorzitter van dit overleg is het afdelingsmanager van afdeling Waterbeheer. Voor vervanging geldt het bestaande schema dat gebruikt wordt door de organisatie voor de vervanging van een afdelingsmanager. De voorzitter wordt ambtelijk ondersteund door de teammanager Watergangen en Keringen, de droogte hydroloog en de communicatieadviseur droogte. Ook deze functies worden indien nodig vervangen volgens bestaande afspraken binnen de teams.

4. Communicatie

Communicatie is een essentieel onderdeel van de strategie Waterverdeling. Het beperken van de inname van oppervlaktewater heeft veel impact voor de ingelanden. Om inzicht en begrip te krijgen onder de ingelanden voor de gemaakte besluiten is het belangrijk om de juiste boodschap te delen, vanuit de juiste personen op de juiste momenten. Hier wordt in het bestrijdingsplan Droogte (en eventueel bijbehorende protocol(len)) verder op ingegaan. Dit document beschrijft dus *wat* er moet gebeuren. Het bestrijdingsplan geeft meer detail over hoe Zuiderzeeland dan gaat handelen. En dus ook over hoe, met wie en wanneer er gecommuniceerd gaat worden.

Extra nadruk moet hierbij liggen op het betrekken van partners en partijen in ons beheergebied om gezamenlijk de boodschap uit te dragen. Daar waar de maatregelen de landbouw betreffen, is het belangrijk om in afstemming met de sector partijen de communicatie te stroomlijnen. Daar waar de maatregelen ook het stedelijk waterbeheer raakt (maatregel 4), is het belangrijk om in afstemming met de gemeenten en provincie de communicatie te stroomlijnen.

Alvorens er maatregelen worden genomen, is het belangrijk om het actueel droogtebeeld te delen met alle ingelanden door middel van bestaande communicatiekanalen om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Hierbij zal de boodschap vooral focussen op waterbesparing en bewustwording.

4.1 Communicatieboodschap

Bij het formuleren van de communicatieboodschap hanteren we de volgende basisprincipes:

- De boodschap voor de verschillende doelgroepen moet begrijpelijk, kort en bondig en eenduidig zijn.
- In de externe communicatie focussen we ons op het 'stappenplan droogte' (hoofdstuk 2).

Algemene boodschap

Als het waterpeil in het IJsselmeer door langdurige droogte te ver is gedaald, dan gaat de zogenaamde [verdringingsreeks](#) in werking. Dit is alleen van toepassing als Waterschap Zuiderzeeland beperkt of helemaal geen water in mag laten. Op dat moment kan het bestuur van het waterschap maatregelen nemen. Dit doet het waterschapsbestuur op basis van de regionale verdringingsreeks. Deze vloeit voort uit de landelijke verdringingsreeks. Dit zijn afspraken over welke belangen voorgaan bij droogte. In de Omgevingsverordening is dit vastgelegd.

Het is belangrijk zuinig te zijn met water

Het waterschap laat water het gebied in om het waterpeil en de waterkwaliteit goed te houden. Het meeste water dat we het gebied inlaten, komt uit het IJsselmeer. Natuurlijk kijken we hoeveel water er precies nodig is. Het belangrijk is om zuinig om te gaan met het zoetwater uit het IJsselmeer. Daarbij zorgen we ervoor dat we ons aan de afspraken met onder andere Rijkswaterstaat houden. In deze zogeheten waterakkoorden staat hoeveel water ieder waterschap rond het IJsselmeer mag inlaten. Als het waterpeil in het IJsselmeer te ver daalt, dan kan Rijkswaterstaat een beperking opleggen.

Helpt u ook mee om zuinig te zijn met water?

Op die manier kunnen we beperkende maatregelen voor het watergebruik zo lang mogelijk uitstellen. Door een regenton in uw tuin te plaatsen, kunt u dat water gebruiken om de planten water te geven (in plaats van drinkwater). Verwijzen naar berichten Vitens.

Bij het uitdragen van de inhoud van het stappenplan droogte onderscheiden we de volgende groepen:

- Collega's die betrokken zijn bij de uitvoering van het bestrijden van droogte
- Agrariërs
- Terreinbeherende organisaties
- Agrarische sectorpartijen (vertegenwoordiging in de LAC)
- Provincie
- Gemeenten
- Inwoners Flevoland

4.2 Communicatielijnen per doelgroep

4.2.1 Collega's die betrokken zijn bij de uitvoering van het bestrijden van droogte

Communicatiedoel:

- Collega's van kantoor Emmeloord en Larserbos, de gemalen, Waterinformatie, Watergangen en keringen en Watertoezicht zijn geïnformeerd over de redeneerlijn droogte. (Hebben kennis over de verschillende gebieden, wat dat betekent voor het waterbeheer vanuit het waterschap, wat we communiceren richting boeren en natuurorganisaties)

Communicatiemiddelen en -momenten:

- Aanschuiven bij koffiemoment bij kantoor Emmeloord en Larserbos
- Aanschuiven bij werkoverleg van watertoezicht en waterinformatie
- Inplannen afspraak met alle medewerkers gemalen
- Document met woordvoeringslijn en Q&A voor medewerkers
- Intranetbericht
- In geval droogte: interne app-groepen: peilbeheer NOP, neerslag calamiteit, mededelingen gemalen en zuiveringen, calamiteiten WBH

4.2.2 Agrariërs

Communicatiedoel:

- Agrariërs zijn zich bewust dat hun watergebruik invloed heeft op het peilbeheer.
- Agrariërs weten wat ze mogen/kunnen/moeten doen tijdens de verschillende fases van droogte en waarom dat zo is. De verschillende landbouwsectoren denken mee op uitnodiging van ZZL hoe het beschikbare water het beste ingezet kan worden.

Communicatiemiddelen en -momenten:

- Beste Agrariër. Let op: deze verschijnt maar twee keer per jaar (april en oktober)
- Beste Glastuinder. Let op: deze verschijnt maar één keer per jaar (september)
- Overleg met landbouwsectoren: gezamenlijk bericht uitdoen via de verschillende kanalen.
- In geval droogte: app-groepen

4.2.3 Terreinbeherende organisaties

Communicatiedoel:

- Natuurorganisaties zijn zich bewust in welk waterbeheergebied hun grond ligt en of er een peilbesluit (streefpeil) geldt of niet.
- Natuurorganisaties weten hoe het waterschap in het algemeen het waterpeil in hun beheergebied beheert in de verschillende fases van droogte.
- Het is duidelijk voor natuurorganisaties en het waterschap wie verantwoordelijk is voor het peilbeheer in het natuurgebied en wie welke stuwen bedient.

Communicatiemiddelen en -momenten:

- Onderwerp groot ingelandenoverleg

4.2.4 Vertegenwoordigers in de Landbouw Advies Commissie

Communicatiedoel:

- Landbouw Advies Commissie is op de hoogte van het stappenplan droogte en begrijpt waarom dit stappenplan er is en wat er nodig is. De landbouwsectoren kunnen de boodschap goed naar haar achterban overbrengen, conform de boodschap van het waterschap.

Communicatiemiddelen en -momenten:

- Toesturen Werkwijze Waterverdeling Waterschap Zuiderzeeland
- Zie draaiboek Landbouw Advies Commissie

4.2.5 Provincie

Communicatiedoel:

- Toesturen Werkwijze Waterverdeling Waterschap Zuiderzeeland

Communicatiemiddelen en -momenten:

- Toesturen van het stappenplan droogte aan provincie > deze is gericht aan ambtelijke medewerker

4.2.6 Gemeenten

Communicatiedoel:

- Gemeenten zijn geïnformeerd over het stappenplan droogte

Communicatiemiddelen en -momenten:

- Toesturen van het stappenplan droogte aan gemeenten > deze is gericht aan ambtelijke medewerker

4.2.7 Inwoners Flevoland (generiek)

Communicatiedoel

- Inwoners zijn op de hoogte dat er een stappenplan is en weten wat zij kunnen doen om zuinig met water om te gaan.

Communicatiemiddelen en -momenten:

- Nieuwsbericht website
- Social media kanalen
- Evt. Item Omroep Flevoland

Bijlage

Natuur in Categorie 1.3 (wateraanvoer) van de verdringingsreeks Kaart seizoen 2020

